

Over de geestelijke verzorging der militairen

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Bij herhaling komen in de kerkelijke bladen klachten voor over het moeilijke contact dat te krijgen is met hen, die in militairen dienst zijn of gaan.

Het kan daarom goed zijn nog eens de aandacht te vestigen op de daarvoor van kerkelijke- en van militaire zijde gegeven bepalingen.

Allereerst enkele punten uit de besluiten der Synode van Groningen 1946 (art. 224):

1. de Kerken aan te bevelen, bij overgang van haar leden in militairen dienst, hun een reisattestatie mee te geven;

3b, inzonderheid de garnizoenskerken op te wekken den arbeid van de geestelijke verzorging onzer militairen daadwerkelijk ter hand te nemen;

c, aan de kerken te verzoeken namen op te geven van geloovige militairen en civiele broeders, vooral in Indië en het buitenland, met wie contact zou kunnen worden gelegd voor de geestelijke verzorging onzer militairen;

e, regelmatig lectuur te zenden aan onze leden in het buitenland, voor welken arbeid de Secretaris der Deputaten de beschikking krijgt over een administratieve kracht;

f, voor den sub e. bedoelden arbeid eens per jaar een collecte van de Kerken te vragen;

Over deze Synodebesluiten een enkele korte opmerking.

Ad 1, dat garnizoenskerken opgave ontvangen is een groote zeldzaamheid en wijst op een droevig tekort.

Dat tekort is een groote schuld tegenover onze jongens in militairen dienst.

Nimmer heb ik gehoord of gelezen, dat eenige Kerk op grond van art. 31 K.O. bezwaard was over dit besluit. Maar dan is uitvoering daarvan ook ernstige plicht.

Ad 3b, Voor zoover mij bekend doen alle garnizoenskerken hun best wat mogelijk is te verrichten, doch hun taak wordt zeer bemoeilijkt door de schuld der kerken.

Ad 3c, Zie handboekje 1948, blz. 107, 108.

Helaas is deze opgave niet volledig.

Garnizoenskerken zorg a.u.b. voor aanvulling.

Ad 3e, Wat ik daaromtrent vernam van meerdere jongens in Indië noopt tot een woord van lof voor den arbeid van Deputaten.

Ad 3f, Bij de collecte voor de geestelijke verzorging der militairen wordt gerekend op 10 cent per hoofd (Eenschede-1945, art. 85 sub 3).

Lees wat ik schreef ad 3e en dat moge de collecten stimuleren.

Thans enkele punten uit de bepalingen van militaire zijde.

Reglement op den Inwendigen Dienst.

Art. 49. Indien legerpredikanten het verlangen te kennen geven om voor eerste oefening in werkelijken dienst gekomen dienstplichtigen in algemeen zin toe te spreken, zullen de regimentscommandanten hen daartoe in de gelegenheid stellen; de regimentscommandant verleent vrijstelling van het bijwonen dezer bijeenkomst aan dienstplichtigen, die hem daartoe den wensch kenbaar maken.

Art. 50. Bij de onderdeelen, waarbij dienstplichtigen voor eerste oefening in werkelijken dienst zijn gekomen, worden van de namen dezer militairen opgaven opgemaakt overeenkomstig model nr. IV. Van elke gezindte moeten de namen worden vermeld in een afzonderlijke opgave. Voorzover het protestantsche dienstplichtigen betreft, moeten de gezindten worden onderscheiden, als op het model is vermeld. Deze opgaven worden bij de bijeenkomst, bedoeld in art. 49, den legerpredikant ter hand gesteld. Een afschrift van de opgaven moet worden gezonden, voor wat betreft de Protestantische dienstplichtigen aan de huisvaders van de Protestantische militaire Tehuizen ter plaatse.

Ook over het bijwonen van Godsdienst oefeningen zijn goede bepalingen gemaakt.

Ik noem ook daaruit enkele belangrijke punten.

Art. 45b. Op Zondagen en voor hen geldende kerkelijke feestdagen worden de in de kazerne wonende onderofficieren en soldaten — voor zoover zij niet gestraft of in dienst zijn — in de gelegenheid gesteld om de godsdienst oefeningen van de gezindte of de instelling, waartoe zij behooren of waarbij zij zijn aangesloten, volledig bij te wonen.

Art. 46a. De Protestantische onderofficieren en soldaten worden in de gelegenheid gesteld, tweemaal per maand, telkens niet langer dan één uur in de diensturen 's namiddags, een godsdienstige bijeenkomst te hebben met een legerpredikant of diens vervanger.

Art. 46b. Indien van de zijde van een kerkelijke gezindte tot den regimentscommandant het verzoek komt, om tot de aan die gezindte behorende militairen gedurende 't uur, waarin de legerpredikanten hun bijeenkomsten houden, gelegenheid te geven voor het houden van een godsdienstige bijeenkomst onder leiding van eigen ambtsdragers, wordt die gelegenheid verschaft, met dien verstande, dat het beschikbaar stellen van lokaliteit zal afhangen van plaatselijke omstandigheden.

Uit de „Instructie voor een legerpredikant“, Legerorder 1946, no. 370, haal ik aan art. 7, dat o.m. inhoudt:

„Hij is bevoegd nopens de geestelijke verzorging van het militair personeel van de Koninklijke Landmacht van Protestantische gezindte mondeling of schriftelijk overleg te plegen met:

1e, de plaatselijke Protestantische Kerkbesturen in het hem toegewezen arbeidsterrein.“

Ook over deze militaire bepalingen maak ik enkele opmerkingen ter verduidelijking.

In de artikelen 49 en 50 wordt gehandeld over de z.g. „begroetingsbijeenkomsten“.

In normalen tijd, vóór de mobilisatie van 1939, werden deze samenkomsten zeer regelmatig gehouden, meestal in dezelfde week dat nieuwe dienstplichtigen waren ingelijfd.

De garnizoenskerken kregen daarvan bericht om een afgevaardigde te zenden.

De legerpredikant hield een zeer korte algemeene toespraak, gaf de in art. 50 bedoelde lijsten aan de afgevaardigden der kerken, die dan elk hun leden verzamelden

en dezen inlichtten omtrent uur en plaats der kerkdiensten, catechisaties enz. of wel men noodigde deze nieuwe gasten op een apart samenzijn in eigen kring en sfeer.

Waar aldus werd gehandeld, werd ook veel zegen in verderen arbeid daarvan ondervonden.

En wie nu artt. 49 en 50 nog eens leest, die zal moeten zeggen, dat van militaire zijde op uitnemende wijze het contact is geregeld en ook praktisch eenvoudig is.

Door de herhaaldelijk geuite klachten heb ik bij kennis uit diverse garnizoenen eens geïnformeerd en den stelligen indruk gekregen:

1e, dat de samenkomsten art. 49 niet meer overal geregeld plaats vinden, en

2e, dat de lijsten, bedoeld in art. 50, evenmin regelmatig worden ontvangen.

Waar dat zoo is, dienen de garnizoenskerken overleg te plegen met den legerpredikant, waartoe het vermelde art. 7 uit diens instructie den weg wijst.

Ik twijfel niet of op deze wijze zullen vele klachten worden opgeruimd.

Ook over artt. 45 en 46 een kort woord.

Art. 45 doet zien, dat de militairen vanaf den eersten Zondag dat zij in dienst zijn recht hebben op de gelegenheid om de godsdienst oefening volledig (dat is dus twee maal) bij te wonen.

Voor hen, die „dienst“ hebben of „gestraft“ zijn bestaan afzonderlijke bepalingen.

Art. 46 geeft regelen voor de z.g. veertiendaagsche samenkomst onder den legerpredikant.

Deze samenkomsten zijn verplicht tenzij bij den compagniescommandant een schriftelijke verklaring wordt ingediend, dat men deze bijeenkomst niet wensch bij te wonen.

Daarom is het mogelijk, dat een dienstplichtige een verklaring indient dat hij deze bijeenkomst niet wensch bij te wonen onder leiding van een vrijzinnigen predikant.

Een betere weg wordt geopend door art. 46b.

De garnizoenskerk noodigt op dat veertiendaagsche uur haar leden onder eigen ambtsdrager, wat de saambinding onderling, maar ook het contact met de gemeent zal bevorderen.

De Synode van Middelburg 1933 (art. 59) besloot daaromtrent: „ertoe mede te werken, dat in de garnizoenen de hand worde gehouden aan reglement inwendigen dienst art. 91b (dat is thans 46b).“

Geven vorenstaande bepalingen het voornaamste weer wat van kerkelijke en militaire zijde is gedaan ter regeling der geestelijke verzorging, wij zouden kunnen zeggen van boven af, er is nog een andere zijde die wij typeeren met te zeggen „van onder op“, of naar Gereformeerde visie van uit het ambt der geloovigen zelf.

Daartoe vestig ik allereerst de aandacht op de vernieuwde statuten van „De Nederlandse militaire Bond Pro Rege“, die in 1949 haar 75-jarig bestaan mag vieren, sinds 1 Januari 1947 gefuseerd met de bekende Nationale Vereniging „Pro Rege“.

Art. 2 der statuten vermeldt als grondslag:

„Op grond van de overtuiging, dat de Christen ook als militair Jezus Christus, de Koning der koningen, behoort te dienen, stelt de Bond zich ten doel, de verspreiding der Christelijke beginselen in de krijgsmacht en de saambinding van alle militairen en burgers, die daaraan wenschen mee te werken.“

Onder de middelen om dit doel te bereiken geeft artikel 4c aan:

„Het vormen van een verband tussen de Christen-militairen in hetzelfde garnizoen, ten einde de christelijke beginselen in de krijgsmacht te doen kennen en belijden, welk verband wapenagewijs kan bestaan.“

Het is bekend, dat de Synode te Groningen de medewerking aan het vormen van noodgemeenten in Indië heeft ontraden.

In de overweging daarvan spreekt de Synode uit:

1. dat het een ernstige taak der kerken is onze jongens gedurende de laatste twee jaar, voorafgaande aan hun dienstplichtigen leeftijd, bijzonder op catechisatie, de ernstige gevaren onder het oog te brengen, die hun wachten, en hen grondig te onderwijzen, opdat zij geestelijk toegerust in het leger komen;

3. (gedeeltelijk)

De geloovigen in het leger en op de vloot hebben wel de roeping in den tijd, waarin zij van den eeredienst der kerk verhinderd zijn, zich aan te sluiten tot gemeenschappelijk gebed en onderzoek der Schriften, en waar mogelijk gastvrijheid te vragen bij de kerk van de plaats waar zij tijdelijk vertoeven.

Voor wat punt 1 betreft meen ik, dat hier een belangrijke taak ligt voor de verenigingen tot jeugdvermoring.

Vorming tot goede staatsburgers houdt toch ook in vorming voor den dienstplicht dien zij als staatsburgers hebben te vervullen. Op 25 jaar moeten de jongens weten waarom en hoe zij moeten kiezen, maar op 19 jaar hoe zij zich als Christen-militair moeten gedragen en wat hun plichten en rechten zijn.

En omtrent punt 3 leg ik de vraag voor, of grondslag en doel van den Ned. Mil. Bond Pro Rege niet den weg aanwijst ter bevordering van wat in dit punt staat aangegeven.

De Christelijk Militaire Tehuizen gaan uit van dien Bond. Zij vormen het concentratiepunt voor alle christen-militairen en voor de Christelijk militaire actie.

De Bond heeft contact met Indië en voert thans onder meer een actie om elk onderdeel een boekenkast te geven.

En voor de Tehuizen (nationale collecte) en voor zijn actie verdient de Bond den steun van alle christenen.

Voor f1 per jaar kan men het orgaan ontvangen. Giro 127892, Utrecht. „De Nederlandse Krijgsmans“. Jeugdverenigingen en Kerken ontvangen hierdoor voorlichting.

Met de saamvatting van vorenstaande heb ik de hoop een remedie te hebben aangeduid om klachten te verminderen en te helpen voorkomen.

Maar bovenal om in het bewandelen van door God geboorde wegen het heil te bevorderen onzer zonen in militairen dienst en de eere van onzen Koning Jezus Christus.

N.

v. O.

Boekbespreking

Anne de Vries, Kleuter Vertelboek voor de Bijbelse Geschiedenis. Kampen, N. V. J. H. Kok, U.M., 1948.

De Heer De Vries schijnt me onder degenen die zich wagen aan een bijbelsch verhaal voor kleine kinderen het best geslaagd tot nu toe. Voor de grooteren verschijnt thans het reeds eerder hier aangekondigde werk van Wolf Meesters, die, als ik goed zie, de meeste studie van zijn onderwerp gemaakt heeft onder hen, die de jeugd zoeken. Ook voor de kleintjes zal zorgvuldige studie vooraf dienen te gaan. Niet zoozeer archaeologische, als wel historische, en dan voorts confessionele bezinning. Dat de heer De Vries steeds de fouten vermeden heeft, zou ik niet durven zeggen: die „mensen gelukkig makende“ God is er nog altijd; al moet ik toegeven, dat we met de „philanthropie“ van God niet verder komen. Maar we erkennen graag, dat b.v. het borgechtelijk karakter van Christus' lijden duidelijk tot zijn recht komt. En zoo is er meer dat ons bevredigt, ook in de voorstelling en den aanpak. Het boek lijkt ons een aanwinst te zijn. K. S.

G. J. Haalboom, Tekstkaarten. Uitgave Boekencentrum, N.V., Den Haag.

Twaalf tekstkaarten. Tezamen f1.20. Goed papier. Geen tielantijntjes. Geen vogeltjes en geen engeljes-met-veugeltjes en een meisjesgezichtje. Geen weland en geen kanariepietje. Alleen maar een tekst met goede letter, uitvoering in rood en zwart. Omvang van een briefkaart. Voor wandversiering goed. Beschafte. K. S.

A. van Hoogstraten-Schoch; Gouden Teugels. 10e dr. f1.95. J. H. Kok N.V., Kampen.

Er zijn boeken, die een merkwaardig lang leven hebben. Daartoe behoort Gouden Teugels ook. Merkwaardig, niet omdat het gegeven verouderd is, integendeel, dat is nog gloednieuw, maar om den opzet.

Opstandige jeugd is er nu ook, en misschien meer dan ooit. Dat daarover geschreven wordt, is goed. Doch dit moet dan in overeenstemming zijn met de tijdsomstandigheden. En dat is niet het geval met Gouden Teugels.

Het boek is uit denzelfden tijd als Opstandigen, van Ammers-Küller. Tegenover dit boek met zijn „neutrale“ oplossing, schreef Mevr. Hoogstraten-Schoch haar christelijken roman. Echt een ouderwetsche bekeeringsgeschiedenis. Niet de innerlijke beleving van Gods geboden, een krachtig profetische getuigenis brengt den omkeer te weeg, doch een reeks van „toevallige“ gebeurtenissen, die de schrijfster achter uit een impasse brengen. Het is een boek van aanpassing. Het milieu is rijk versierd, de personen zijn voornamelijk, de taal vaak stijf-deftig. De dialoog is meestal onwezenlijk, de bekeering te formeel. Typisch is b.v. de veranderde houding bij een paar vijandige oude lieden. Zij hebben door den loop der gebeurtenissen heel wat geleerd en worden nu verder gewonnen door een kind naar hen te vernoemen. Uit erkentelijkheid geven zij een groot doopfeest, juist als zij zouden hebben aangericht voor hun bekeering. Nu echter wordt dit gegeven op Maandag, „want op Zondag geven we geen feesten“.

Zoo is de geest van het heele boek. Er wordt veel in gepraat, maar weinig gedaan, wat van een werkelijk christelijke levenshouding getuigt.

De hoofdpersoon, Simsa, is een te slappe figuur, stellig niet een heldin, zoals haar man aan het slot haar betitelt. Haar opstandige dochter speelt te veel voor „het grijze kind“, dat van zich zelf getuigt: „Ik ben te oud voor mijn leeftijd“. Het klinkt alles te opgeschreefd, te weinig echt.

Dat het boek zoo in trek is, lijkt mij een bewijs, dat het probleem der opstandige jeugd nog dringend vraagt om een oplossing. Gouden Teugels heeft die indertijd trachten te geven, maar is niet geslaagd. Wel heeft het goede eigenschappen. Het is beschafte, ziet ook de oorzaak der ellende wel en wijst op de allesbeheerschende betekenis van een christelijke opvoeding en een christelijke gezins-sfeer.

De uitgever heeft voor den geringen prijs een keurig boekwerk geleverd, Gron. H. S.

PERSSCHOUW

Voorlichting op pedagogisch gebied.

Ons blad heeft over de publieke opvattingen van den Heer Boeke, gewoonlijk aangeduid als Kees Boeke, onlangs eenige welgefundeerde artikelen van een zijner medewerkers ontvangen. Sindsdien heeft ook dr J. Waterink zich over deze theorieën en haar auteur publiek uitgesproken. Dienaangaande schrijft in „Correspondentieblad“ (orgaan van de Vereniging van Christelijke onderwijzers en onderwijzeressen) (11 November 1948) de heer F. Groenendijk te Rotterdam:

Op bl. 162 van zijn boek „Onze jonge Koningin thuis“ schrijft prof. Waterink als volgt:

„Toen de beslissing vallen moest waarheen de kinderen ter school zouden moeten gaan, hebben de prinselijke ouders, en zeker niet het minst heeft Prinses Juliana een grote bekoring gevonden in het feit, dat Kees Boeke, naar Haar overtuiging, poogt met de volle overgave van zijn hart zeer consequent Christusbelijder te zijn.“

Juist dat, dat Boeke als Christusbelijder de kinderen, die aan zijn zorgen vertrouwd zijn, wil opvoeden en ze wil leren, voor zover het aan hem ligt, te leven uit en naar de liefde van Christus, — juist dat gaf de grote aantrekkingskracht aan deze school.“

Hier wordt een kwalificatie gegeven van Kees Boeke en zijn werk, die in flagrante tegenspraak is met de feiten. Bij mijn weten heeft nog nooit iemand de stichter van de Werkplaats Kindergemeenschap aldus ge-